

ADVOKATFIRMAN ÅBERG & CO

2940.11.0189

NACKA TINGSRÄTT
Avdelning 3

INKOM: 2019-06-18
MÅLNR: M 4190-19
AKTBIL: 1

Nacka tingsrätt
Mark- och miljödomstolen
Box 1104
131 26 Nacka strand

Stockholm den 13 juni 2019

Ansökan om stämning

Kärande Uppsala Vatten och Avfall AB, org. nr. 556025-0051,
Box 1444, 751 44 Uppsala

Ombud Advokat Tomas Underskog och jur. kand. Jennifer Jarebro,
Advokatfirman Åberg & Co AB, Box 16 295, 103 25 Stockholm;
fornamn.efternamn@adv-aherg.se; 08-696 95 78 resp. 08-696 95 91

Svarande Staten genom Försvarsmakten, org. nr. 202100-4615, 107 85 Stockholm
Att: Försvarsjuristen Johanna Alterman

**Rättens
behörighet** 21 kap. 1 § 1 st. 6 p. miljöbalken

Saken Skadestånd med anledning av grundvattenförorening

Uppsala Vatten och Avfall AB (nedan Uppsala Vatten) ansöker om stämning på
Försvarsmakten enligt följande.

1. YRKANDEN

Uppsala Vatten yrkar att mark- och miljödomstolen ska förplikta Staten genom
Försvarsmakten att till bolaget utge 252 346 132 kr jämte ränta enligt 4 och 6 §§ räntelagen
från den 27 april 2017 till dess betalning sker.

Uppsala Vatten yrkar även ersättning för sina rättegångskostnader.

NACKA TINGSRÄTT

Ink. 2019-06-18
Akt. M 4190-19
Aktbil. 1

2. GRUNDER

Försvarmakten vid Uppsala Garnison har bedrivit offentlig verksamhet bl.a. omfattande användning av PFAS-haltigt brandsläckningsskum, vilken verksamhet gett upphov till förorening av mark- och grundvatten. Föroreningen har orsakat skada i omgivningen, bl.a. i Uppsalaåsens grundvatten och för Uppsala Vattens vattentäkt i Stadsträdgården.

Enligt 32 kap. 6 § första stycket miljöbalken (1998:808) är den som bedriver den skadegörande verksamheten i egenskap av fastighetsägare skyldig att betala skadestånd för förorening av mark och grundvatten (jfr. 32 kap. 3 § första stycket andra punkten miljöbalken). I egenskap av såväl verksamhetsutövare som fastighetsägare har Försvarmakten ansvar för sådana miljöskador som omfattas av 32 kap. 3 § första stycket miljöbalken, vilket ansvar är strikt.

Genom ovan nämnd förorening har Uppsala Vatten drabbats av omfattande kostnader. Det är även klarlagt att Uppsala Vatten i framtiden kommer att behöva vidta mycket kostsamma åtgärder.

Enligt 32 kap. 1 § första stycket miljöbalken omfattar skadeståndsansvaret såväl sak- och personskada som ren förmögenhetsskada. Ansvaret avser redan uppkomna men även framtida kostnader, vilket följer av 32 kap. 9 § miljöbalken.

Rätten till ränta följer av lag och ska räknas från den 27 april 2018, vilken dag infaller 30 dagar efter att bolaget först framställt krav om skadestånd.

3. UTVECKLING AV TALAN

3.1. Bakgrund

Uppsala Vatten är huvudman för den allmänna vattenförsörjningen och avloppsanläggningen i Uppsala kommun. Bolaget har tillstånd till uttag av grundvatten från Uppsalaåsen, bland annat i uttagsområdet Stadsträdgården. Grundvattnet som tas ut från Stadsträdgårdens vattentäkt används för produktion av dricksvatten.

Under hösten 2012 upptäckte Uppsala Vatten att grundvattnet i Stadsträdgårdens vattentäkt förorenats av PFAS. Med anledning av detta genomförde bolaget ett antal provtagningar av grundvattnet i Uppsalaåsen och Jumkilsåsen. Prover togs i bolagets samtliga produktionsbrunnar i Uppsalaåsen. Proverna visade att det inte fanns någon PFAS-förorening i de två brunnsfält som är belägna uppströms Stadsträdgården. Av provtagningarna kunde däremot konstateras en tydlig påverkan av PFAS i Jumkilsåsen på ömse sidor om Bärbyleden och vid Fyrishov, nära sammanflödet med Uppsalaåsen. Låga halter av PFAS i Jumkilsåsen detekterades också vid gården Klastorp som är belägen i höjd med Uppsala Garnison. I den västra delen av Jumkilsåsen detekterades ingen PFAS.

I sammanhanget ska nämnas att Förvarsinspektören, mot bakgrund av provtagningarnas resultat, i ett beslut daterat den 9 februari 2018 förelagt Förvarsmakten att redovisa åtgärder för att minska mängden PFAS i utgående mark- och grundvatten.

3.2. Föroreningsspridningen

Vid analys av halternas förändring i de olika provpunkterna har man kunnat fastställa en spridningsväg. Om man följer Jumkilsåsen i flödesriktningen ökar halterna av PFAS i grundvattnet, från att ha varit obefintliga till att vara mycket höga efter området där Uppsala Garnison är beläget. När Jumkilsåsen därefter förenas med Uppsalaåsen, och vattnet späds med Uppsalaåsens opåverkade grundvatten, sjunker föroreningshalterna. Även om föroreningshalterna av PFAS sjunker efter sammanflödet, är halterna i Uppsalaåsens grundvatten fortfarande så höga att föroreningen ger upphov till skada i Stadsträdgårdens vattentäkt. Det hade mot sådan bakgrund inte bort föreligga någon stridighet om att viss del av PFAS-föroreningarna i Uppsalaåsens grundvattenmagasin härstammar från området där Uppsala Garnison är beläget.

3.3. Konsekvenser av föroreningarna

På grund av PFAS-föroreningen i Uppsalaåsens grundvattenmagasin fick Uppsala Vatten under en tid stänga uttagsbrunnarna vid Stadsträdgårdens vattentäkt. Det är dock inte möjligt att långsiktigt försörja Uppsala kommuns invånare med dricksvatten utan att nyttja dessa brunnar och uttaget behöver fördelas mellan olika uttagsområden då det annars skapas en obalans i Uppsalaåsens grundvattenmagasin. Därtill måste, även om grundvatten från

brunnarna i Stadsträdgården inte kan nyttjas som dricksvatten, grundvatten kontinuerligt pumpas från Stadsträdgården för att hålla grundvattennivåerna nere och förhindra att delar av staden översvämmas.

Uppsala Vatten har därför nödgats finna en metod för att rena grundvattnet från Stadsträdgårdens vattentäkt. Bolaget genomförde en utredning som visade att den lämpligaste metoden var att rena grundvattnet med aktivt kol. Det kompletterande reningssteget krävde genomgripande och kostsamma ombyggnationer av Bäcklösa vattenverk.

Föroreningen av grundvattnet har således medfört omfattande kostnader för Uppsala Vatten. Utöver ombyggnaden av Bäcklösa vattenverk har bolaget haft kostnader för provtagning, analyser, personal samt löpande kostnader för reningen. Eftersom PFAS inte bryts ner i miljön kommer föroreningarna inte att försvinna. Problematiken och kostnaderna på grund av föroreningssituationen kommer därför att kvarstå under överskådlig framtid. Uppsala Vatten kommer därmed att ha kostnader för att rena grundvattnet från PFAS-föroreningarna under all framtid.

Uppsala Vatten har genom utförda åtgärder och havda samt kända kostnader för framtiden kunnat bestämma skadan till 252 346 132 kr exkl. moms (se [bilaga 1](#)). I bestämningen har redan dels uppkomna kostnader redovisats, dels framtida kostnader nuvärdesberäknats. Skadorna och kostnaderna redovisas nedan.

3.3.1. Uppkomna kostnader

För att rena det PFAS-förorenade grundvattnet nödgades Uppsala Vatten under år 2015 genomföra en omfattande ombyggnad av Bäcklösa vattenverk. Ombyggnaden bestod i ett tillkommande reningssteg med aktivt kol. Kostnaden för denna åtgärd uppgick till 2 982 351 kr exkl. moms.

Det aktiva kolet i det tillkomna reningssteget måste bytas ut med regelbundna mellanrum för att en tillfredsställande reningseffekt ska upprätthållas. Detta innebär en ständigt återkommande kostnad. Till och med november år 2018 har Uppsala Vatten haft kostnader för aktivt kol uppgående till 7 167 571 kr exkl. moms.

För att utreda PFAS-föroreningarnas ursprung och för att kontrollera effekten av reningsprocessen har det varit nödvändigt att genomföra omfattande provtagningar och analyser. Till och med november år 2018 har Uppsala Vatten genomfört provtagning och analyser till en kostnad om 8 907 501 kr exkl. moms.

Att utreda föroreningssituationen samt att vidta nödvändiga åtgärder på grund av situationen har inneburit ett tidskrävande arbete för Uppsala Vatten. Till och med november år 2018 har kostnaderna för den nedlagda arbetstiden uppgått till 3 088 625 kr exkl. moms.

Därtill har Uppsala Vatten haft övriga kostnader för bl.a. pilottester av rening, viss teknisk utrustning och konsultarvode. Dessa kostnader har till och med november år 2018 uppgått till 1 777 667 kr exkl. moms.

Under innevarande år har Uppsala Vatten även nödgats installera nya provtagningsrör för en kostnad om cirka 3 178 000 kr.

Sammanlagt har grundvattenföroreningarna, till och med år 2017, inneburit en kostnad om 27 101 715 kr exkl. moms för Uppsala Vatten.

3.3.2. Framtida kostnader

Eftersom PFAS inte bryts ner i naturen kommer Uppsala Vatten att behöva rena grundvattnet från Stadsträdgårdens vattentäkt under överskådlig framtid. Därmed kommer bolaget också att ha *kostnader för att rena grundvattnet under all framtid*. Kostnaderna beräknas uppgå till 4 000 000 kr exkl. moms per år, varav 1 500 000 kr avser kostnader för aktivt kol, 2 000 000 kr avser analys- och provtagningskostnader, 300 000 kr avser kostnader för nedlagt arbete, samt 200 000 kr avser övriga kostnader så som kostnader för pilottester av rening, viss teknisk utrustning, konsultarvode o.d.

Vid en nuvärdesberäkning av den framtida skadan kan den årliga kostnaden om 4 000 000 kr kapitaliseras med en kalkylränta. Kalkylräntan utgår från SKL:s internränta för 2018 om 1,75 %.

De framtida kostnaderna med anledning av grundvattenföroreningen beräknas därför uppgå till en nuvärdesberäknad skada om 225 244 417 kr *exkl. moms* för Uppsala Vatten.

4. BEVISNING

Uppsala Vatten åberopar för närvarande och i avvaktan på att Försvarsmakten avgett svaromål inte någon bevisning. I sammanhanget ska även påpekas att det förekommit en omfattande korrespondens och kontakter mellan parterna, varför det torde kunna klarläggas relativt omgående i vilken omfattning omständighet vore stridig.

Ansökningsavgift om 2 800 kr har den 13 juni 2019 inbetalats till mark- och miljödomstolen via domstolens elektroniska betalningstjänst.

Fullmakt bifogas.

Som ovan

Tomas Underskog

Jennifer Jarebro